

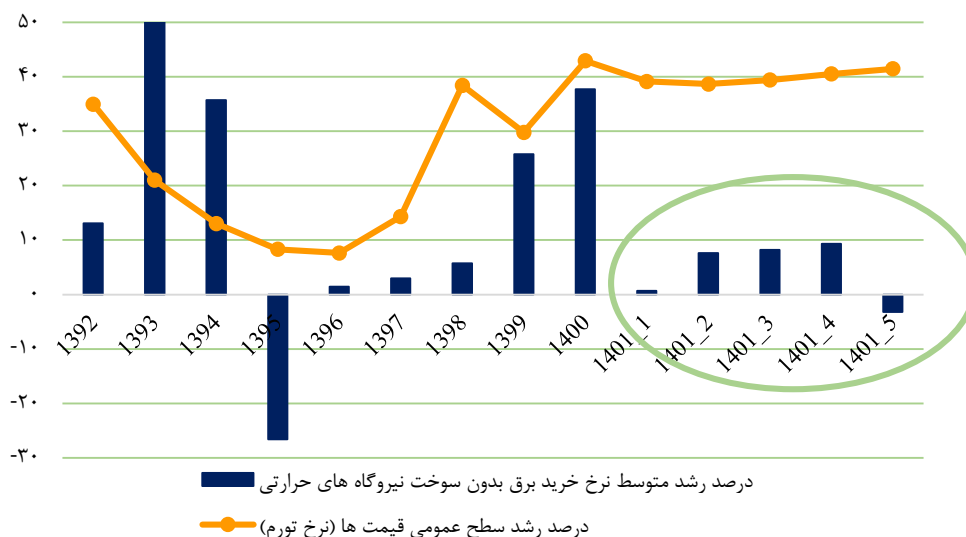

بازگشت به عقب در قیمت‌گذاری خرید برق از نیروگاه‌ها:

صنعت برق نیازمند تنظیم‌گر مستقل

اقتصاد دانان کلاسیک معتقد بودند دست نامرئی قیمت بدون نیاز به هرگونه دخالت بیرونی قادر است اقتصاد را به تعادل برساند. هرچند که بعد از کلاسیک‌ها مکاتب اقتصادی دیگری شکل گرفتند که نظرات متفاوتی در باره نقش دولت و بازار آزاد در اقتصاد داشتند، اما از اهمیت سیگنال‌های قیمتی در اداره بازار و اثرگذاری این سیگنال‌ها بر رفتار بازیگران اقتصادی هرگز کاسته نشد.

نمودار زیر روند " درصد رشد متوسط نرخ خرید برق بدون سوخت نیروگاه‌های حرارتی " (بر اساس گزارش شرکت مدیریت شبکه برق) و " درصد رشد سطح عمومی قیمت‌ها (نرخ تورم) " (منبع مرکز آمار ایران) را برای سال‌های ۱۳۹۲ تا مرداد ۱۴۰۱ نشان می‌دهد. در توضیح دلیل انتخاب نرخ خرید برق بدون سوخت نیروگاه‌های حرارتی به عنوان متغیری که نشان دهنده روند قیمت‌ها در بازار برق باشد، باید اشاره کرد که قیمت خرید برق در بازار علاوه بر نرخ آمادگی و سقف نرخ پیشنهادی انرژی تحت تاثیر مولفه‌های دیگری نیز می‌باشد و باید دقت شود از متغیری استفاده شود که ضمن انعکاس روند کلی حاکم بر قیمت بازار، تا حد ممکن دربرگیرنده اثر سایر عوامل نبوده و حاوی دلالت‌های دقیق‌تری برای نمایش اثرات سقف نرخ پیشنهادی انرژی و نرخ پایه آمادگی بر قیمت خرید برق باشد. با توجه به این که یکی از این عوامل قیمت سوخت است و در بازه مورد بررسی تغییر نیز داشته است، به منظور حذف اثر تغییرات قیمت سوخت از نرخ بازار برق، متغیری که انتخاب شده است متوسط قیمت تبدیل انرژی نیروگاه‌های حرارتی یا متوسط نرخ خرید برق بدون سوخت نیروگاه‌های حرارتی است. در محاسبه آن هزینه سوخت حجم معادل گاز نیروگاه‌های حرارتی در بازار از مجموع بهای خرید برق از نیروگاه‌های حرارتی کسر شده و حاصل به مقدار برق خریداری شده از نیروگاه‌های حرارتی تقسیم می‌شود. برای هر سال از میانگین وزنی داده‌های هر ماه استفاده شده است. وزن‌ها میزان تولید حرارتی یا مقدرا برق خریداری شده از نیروگاه‌های حرارتی (مگاوات ساعت) می‌باشند.

منبع: شرکت مدیریت شبکه برق ایران و درگاه ملی آمار

در ابتدای دهه ۹۰ و مشخصاً تا پیش از سال ۱۳۹۴، قیمت‌گذاری در بازار برق روندی منطقی طی کرده است که در آن بین تغییرات قیمت خرید برق از نیروگاه‌ها و تغییرات سطح عمومی قیمت‌ها تناسب وجود دارد. در فاصله سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ که روند کاهشی تورم کشور معکوس شده و به شکل خارج از کنترلی سطح عمومی قیمت‌ها رو به افزایش می‌گذارد، به گونه‌ای که در سال ۱۳۹۸، تورم به نزدیک ۴۰ درصد می‌رسد، بیشترین درصد افزایش قیمت برق در بازار ۵٫۷ درصد است. باید توجه داشت افزایش‌های اندک در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸، حتی جبران کاهش شدید قیمت برق در سال ۱۳۹۵ (۲۶- درصد) را نکرده است به طوری که قیمت خرید برق بدون سوخت نیروگاه‌های حرارتی در سال ۱۳۹۸ با رقم ۴۵۰٫۸ ریال بر کیلو وات ساعت، کمتر از سال ۱۳۹۴ با رقم ۵۵۵٫۷ ریال بر کیلو وات ساعت است. حرکتی کاملاً در خلاف جهت سطح عمومی قیمت‌ها در کشور که در هیچ بازاری (بازار آزاد یا بازار تحت مداخله دولت) شاهد آن نبوده‌ایم. افزایش سقف قیمت پیشنهادی انرژی در سال ۱۳۹۹ بعد از ۵ سال و تعدیل مجدد در سال ۱۴۰۰، باعث می‌شود روند تغییرات قیمت در بازار برق مجدداً به روند تورم کشور نزدیک شود. به گونه‌ای که در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ تورم به ترتیب ۳۰ و ۴۳ درصد و رشد قیمت بازار برق ۲۶ و ۳۸ درصد است. جریانی که مجدداً در پنج ماه نخست سال ۱۴۰۱ و به دلیل عدم ابلاغ سقف جدید قیمت انرژی متوقف شد و فاصله دو نمودار را به بیش‌ترین سطح ممکن در ۱۰ سال مورد بررسی رساند. میانگین تورم در پنج ماهه اخیر، ۴۰ درصد و میانگین رشد قیمت برق در بازار ۴٫۵ درصد است یعنی تقریباً یک دهم.

دلیل این بازگشت به عقب در قیمت‌گذاری خرید برق از نیروگاه‌ها در بازار برق هر چه که باشد، روندی که در این بازار به عنوان بازاری تحت مداخله دولت تشریح شد، در هیچ مکتب اقتصادی معرفی و شناخته نشده است. سیگنال‌های قیمتی

شرکت ملی تولیدکننده برق
دفتر پژوهش

اثرگذاری بسیار بالایی بر تصمیمات فعالان اقتصادی دارند و انتظار می‌رود تاسیس نهاد مستقل تنظیم‌گر بخش برق قادر باشد با اصلاح روندهای موجود به بازگشت جذابیت فعالیت در تولید برق کمک کند.